

zienlijk vergroote moleculen, die, door een reusachtige microscoop bekeken, laten zien met welke hevigheid zij leven, hoe ze door radioactiviteit bezeten, gehoorzamen aan een ijzeren hand, die ze van bovenaf bestuurt. De schilder schijnt te zeggen: „zoo is de innerlijke samenstelling van mijn heelal” en het is niet alleen door middel van dezen lap, dat hij ons zoo toespreekt. Kijk eens naar die groote sneden preskop, of die enorme schijven bloedworst, die zorgvuldig op houten tafels neergelegd zijn. Lijken ze niet op afbeeldingen uit boeken over geneeskunde, die de samenstelling van het bloed of van één of ander spierweefsel moeten verduidelijken. We bewonderen erin de kleur als van smeulende kolen, en de strenge inwendige orde. En ziet hoe hij zich moeite geeft zijn rood glanzende bloemen (die ook veel van vuurtongen of bloedmoleculen hebben) regelmatig te rangschikken. Als vogels in de lucht vullen zij de achtergronden van eenige zijner grandiose stillevens.

Maar het is niet noodzakelijk, ten einde ons in staat te stellen ons reken-schap te geven van de vitaliteit der materie zooals het schildersoog van Brusselmans haar ziet, dat een imaginaire microscoop ons den inwendigen bouw komt openbaren; de verflaag die Brusselmans gebruikt om zijn doeken te schilderen, hij weet haar te laden met krachten, hij weet er een rijk bloed van te maken, een vette aarde, boordevol mogelijkheden.

Niet alleen in de onderwerpen zelf van de schilderijen vinden we alle primaire elementen terug, niet alleen daar waar ze als symbolen moeten werken, doch het geheele werk is gegroeid uit vuur, lucht, aarde, water. De afstemming van de kleuren, de verkortingen en de opvallende vormen, de zwaarte van de vlakken, het syncopische spel van de omtreklijnen, ze konden slechts zóó ontstaan dank zij de trillingen van de atmosfeer, den verterenden gloed van het licht, de soepelheid van het water, de vastheid van de aarde, onop-houdelijk gevoeld en doorvoeld tijdens het werk.

Maar de veelvoudige mogelijkheden, die opborrelen uit de verflaag die hij bewerkt, de schilder weet hoe ze vast te houden en te leiden — gelijk de idee van een landschap-architect de scharen der tuinlieden leidt, die in de uitbundigste vegetaties een welomlijnden vorm komen scheppen.

Het geheele werk van Brusselmans — elk zijner doeken en tot zelfs zijn teekeningen, het zijn allemaal doorwerkte composities, die door keuze en door beperking doelbewust tot stand gekomen zijn.

Meêgesleept door zijn begeerte naar besnoeiing heeft hij de vereenvoudiging zéér ver doorgevoerd. Hij heeft een religieuse vereering voor het ruw-simpele. Zooals hij zelf hoekig is, eenvoudig en vastberaden, zoo is ook zijn borsteling breed, krachtig bevestigend, bijna brutaal. Reeds gedurende zijn luministische periode, vormden zijn doeken een mozaiek van dikke en lichte toetsen. Dit „tachisme”, dat Brusselmans eigen is, komt terug op het oogenblik dat hij, ditmaal in gedooft tonen, het intieme leven der landbewerkers schildert, maar zijn volledige, zijn uiterste expressie zal hij toch pas bereiken in de